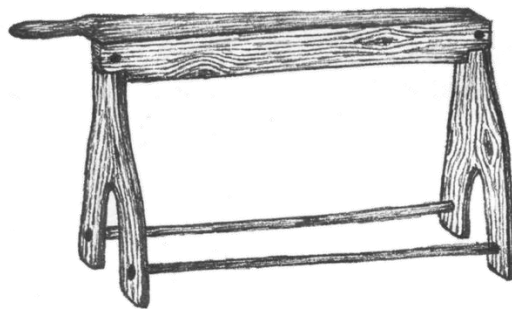

Linbrev 5

Beredning och linets redskap

Nu har vi kommit så långt att det är dags att förvandla linhalmen till spinnbar fiber. Det rötade linet ska bråkas, skäktas och häcklas.

Bråkning

För att kunna lossa vedämnena från fibrerna behöver linstråna brytas eller krossas. Det kan man göra genom att klubba linet eller med hjälp av en bråka. Arbetet underlättas om linet är ordentligt torrt. Ställ det gärna i solen eller vid ett element innan bråkningen. Förr torkades linet i uppvärmda linbastur eller över glöden i en lingrop/bråkgrop inför bråkningen.

Vid klubbning hålls linknippet mot ett hårt underlag och man slår på det med en träklubba. Man får vrida och vända och ändra greppet, så alla strån krossas över hela sin längd.

Bråkan är ett redskap gjort av trä och består av en rörlig arm som är fäst i ena änden på själva bråkkroppen. Den brukar vara mellan en och två meter lång och försedd med ben. Den rörliga armen avslutas med ett handtag och på undersidan har armen minst två bråckknivar, som möts av den fasta delens tre bråckknivar, när armen trycks ner.

När man bråkar linet tar man ett handsmått lin i vänster hand, en bit ovanför mitten. Högerhanden lyfter bråkarmen och rotändan på linet läggs in över bråkan/bänken. Var noga att rotändarna är jämna under hela processen!

Därefter slår man till med bråkarmen ett par gånger samtidigt som man vrider linet så att halmen knäcks runt om och flyttar linet mot sig. Momentet upprepas flera gånger.

Sedan vänder man på linknippet och tar tag i den bråkade delen av linet, en bit från mitten. Toppändan läggs in i bråkan/bänken och proceduren upprepas på samma sätt som tidigare.

Genom hela beredning håller man linet rotjämt och åt samma håll.

Skäktning

Vid skäktningen slås resterande vedämnen/skävorna som sitter kvar i fibrerna bort, med hjälp av en skäktniv.

När man skäktar linet håller man det bråkade linet i ett stadigt grepp över en skäktstol och slår med en skäktniv så att resterande vedämnen/skävorna faller bort från fiberbanden. Man kan också få bort skävorna från linet genom att dra det flera gången genom en draga.

Under skäktningen får man se till att vända ”ut och in” på linknippet så att man kommer åt alla tågor. Se till att både rot- och toppändarna blir skäktade.

Vid skäktningen ska man se till att man håller ordentligt och att rötterna är jämna och åt samma håll.

Skäktniv, skäkträ, skäktsvärd eller skäkta var förr i tiden en vanlig fästmansgåva och kunde vara mycket vackert dekorerade.

Bråkning och skäktning är ett ganska tungt arbete därför har många linföreningar maskiner för att underlätta dessa moment.

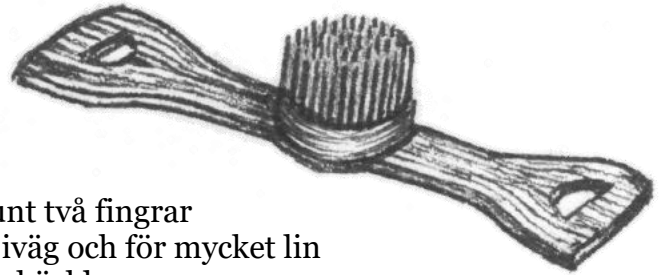
Häckling

Häcklingen innebär att det skäktade linet kammas försiktigt genom ett nålfält, en häckla. Här skiljer man de kortare och svagare lintågorna från de långa fina.

Häcklorna består av en träbräda med runda spikar. Ofta använder man tre olika grovlekar på häcklorna.

Först använder man grovhäcklan där spikarna är grova och sitter glest. Därefter häcklar man linet på mellanhäcklan, som har finare spikar som sitter tätare.

Sist finhäcklan som har tätast spikar. Efter att lintågan är finhäcklad kan man börja spinna.

När man häcklar håller man lintågan med höger hand i ett stadigt grepp och virar den runt två fingrar för att hålla tågan på plats. Annars glider den iväg och för mycket lin fastnar i häcklan. Vänsterhanden hålls så nära häcklan som möjligt och den kastar linet över häcklan, nu drar du tågan försiktigt emot dig. Man häcklar i överdelen av nålarna så att lintågan inte trasslar till sig. När linet har häcklats i topp- och rotändan häcklar man hela linet med ett par långa drag.

När häcklingen är klar kan man sno ihop linet till en "docka" som håller fibrerna i ordning, det är ett bra förvaringssätt. Blånorna som fastnat i häcklorna tar man hand om och spinner grövre garner, så som towgarn, blångarn eller snören.

Det är inte bara linföreningar som har linberedningsredskap, det är vanligt att det finns redskap även hos hembygdsföreningar och hemslojdsföreningar.

Hör av dig till din region/läns kontakt för projektet 1 kvm lin för att få hjälp med var du kan bereda ditt lin.

Vill du se filmer som visar linberedning eller förslag på alternativa redskap för linberedning kan man hitta det här:

<https://hemslojden.org/fa-kunskap/1-kvm-lin-2/fem-filmer-om-lin-och-linne/>

Hälsingar från arbetsgruppen för 1 kvm lin!

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund och föreningen Sveriges hemslöjdskonsulenter.

Illustrationer: Klara Miranda Silvemark

Foton: Thea Östin. Vänster huvudbild föreställer linhäckling och höger huvudbild visar linbastu i Stensjö by, ett kulturresevat i Småland.

